

підходи до трактування поняття етнічної культури та особливості формування основ етнічної культури у дітей дошкільного віку. Визначено, що засвоєння культури етносу в дошкільному віці дає змогу розуміти народні традиції, мову, надає можливість дітям стати носіями власної національної культури. Одним із засобів розвитку етнічної культури виступає мистецтво мультиплікації, створення мультфільму дітьми як засобу організації освітнього процесу.

Акцентовано увагу на особливостях етнокультурного виховання, важливим завданням якого є формування умінь дитини орієнтуватися в етнокультурі, самостійно діяти в етнокультурному середовищі. Діти повинні набути досвіду виконання соціальних ролей, засвоїти властиву народу культуру світобачення та поведінки. Реалізація означених завдань здійснювалась завдяки використанню проектної технології «Мультмайстерня» як інтерактивної моделі освітнього процесу.

Проектна технологія «Мультмайстерня» визначається як системотворчий компонент формування особистості, як фактор інтеграції соціальних запитів і педагогічних умов. Провідними лініями збагачення освітнього процесу з формування основ етнічної культури було визначено: предметно-інформаційну збагаченість; регулятивно-моральну забезпеченість; емоційно-ціннісну, культурну спрямованість; продуктивно-творчу діяльність.

Доведено, що ефективно формування основ етнічної культури у старших дошкільників можливе за умови використання технології «Мультмайстерня». Створення мультфільму наближає дітей до нових явищ життя, особливостей буття етносу. Засвоєння культури відбувається через зміст мультфільму. Діти вживаються в різні соціальні позиції, знайомляться з особливостями взаємовідносин. Використання технології «Мультмайстерня» допомагає дитині знайти відповідь на глибинні запитання: Де я народився? Де я живу? На кого я схожий? Якою мовою розмовляю? та ін. Дошкільники здобувають первинні знання про свою етнічну приналежність, опановують соціальний досвід народу, його традиції та звичаї.

Ключові слова: етнічна культура, етнокультурне виховання, освітній процес, анімація, мультфільм, проектна технологія.

УДК 378.147:373.2.011.3-051:373.2.035

SOME THEORETICAL ASPECTS OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS OF PRESCHOOL EDUCATION FOR EFFECTIVE SOCIALIZATION OF CHILDREN OF EARLY AGE

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Світлана Курінна

доктор педагогічних наук, професор

E-mail: kurinna.sm@gmail.com

ORSID ID 0000-0001-5194-0797

Svitlana Kurinna

D.Sc. in Pedagogy, Professor

E-mail: kurinna.sm@gmail.com

ORSID ID 0000-0001-5194-0797

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

SHEI “Donbas State Pedagogical University”, Ukraine

Ян Курінний

кандидат педагогічних наук, доцент
E-mail: yankurinnoy@gmail.com
ORSID ID 0000-0003-0725-2035
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Yan Kurinnyi

D.Sc. in Pedagogy, Associate Professor,
E-mail: yankurinnoy@gmail.com
ORSID ID 0000-0003-0725-2035
SHEI “Donbas State Pedagogical University”, Ukraine

ABSTRACT

The article reveals some theoretical aspects of training future specialists of preschool education for effective socialization of children of early age. The socialization process of children of early age is analyzed, the peculiarities of children’s social development are stated. The phases of the social formation of the personality are thoroughly revealed. Socialization as a result of the social development of children of early age in institutions of preschool education is determined. Attention is paid to the characteristics of a modern child of early age, the changes that have occurred in the personality of a modern child are highlighted. It is focused on the role of an educational institution for children of early age. The focus is on the systematic professional training of educators of children of early age. The preconditions for the effective implementation of the professional functions of a preschool teacher are singled out, among which the following are distinguished: gnostic-research, upbringing, design-organizational, coordinating, communicating. Emphasis is separately placed on the diagnostic function of the educator, which allows determining the state of the pupils and the pedagogical process. The design-organizational function is aimed at organizing the pedagogical process. Particular attention is paid to the emotional sphere of the educator, which will help the teacher to build his/her interaction with children of early age based on emotional self-regulation and self-control. In addition, it is emphasized that the educator in early age groups should be aware of his/her responsibility to create an emotionally comfortable environment that will ensure harmonious coherence in the process of communication and effective life of children of early age.

Keywords: *children of early age, socialization, training future specialists of preschool education, functions of educator of preschool institution.*

Актуальність теми. У процесі модернізації дошкільної освіти, з появою нового «Державного стандарту дошкільної освіти» (2021) та закону «Про дошкільну освіту» (2021), удосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів набуває значення актуальної проблеми сьогодення, так як педагогічний процес у закладі дошкільної освіти вимагає наявності комплексу професійно-обумовлених якостей, які значно покращать і збагатять діяльність педагога.

На сучасному етапі дошкільна науково-педагогічна думка інтенсивно шукає нових підходів до професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах демократизації та реформування освіти в цілому. На зміну авторитарному підходу до процесу соціалізації малюків приходить

гуманістичний (персоналістичний, особистісно-розвивальний, особистісно орієнтований), діалогічний (полісуб'єктний, суб'єкт-суб'єктний, інтеракційний) підходи. Тому в професійній підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти поступово набуває більшого значення не стільки процес інформаційної обізнаності вихователя, скільки його прийняття та ставлення до дитини, вміння взаємодіяти у партнерському колі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. На жаль, на сьогодні обмаль спеціальних наукових досліджень з проблем підготовки фахівців до роботи зі самими маленькими дітьми, в групах раннього віку, більшість досліджень спрямовано на підготовку фахівців дошкільної освіти взагалі. Так, аналіз сучасних наукових досліджень продемонстрував, що професійність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти була актуальною для багатьох вчених (Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, М. Євтух, І. Зязюн, Є. Карпова, О. Кононко, З. Курлянд, Н. Лисенко, Т. Поніманська, О. Рейпольська, Р. Хмелюк, О. Цокур). До того ж від професійності вихователя багато в чому залежить емоційне, соціальне, інтелектуальне становлення особистості дітей раннього віку. Безперечно, ефективність роботи груп раннього віку залежить від особистості вихователя, його взаємодії з дітьми та професіоналізму. Кожен талановитий висококваліфікований, вдумливий педагог поєднує в своїй практиці загальнотеоретичні досягнення педагогічної науки, власний досвід, особистісні переваги та особливості дітей, з якими він працює. Жодна найдосконаліша теорія не може дати вичерпної відповіді, яким бути педагогу, але вона є основою, на яку повинен опиратися кожен з них.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Метою нашої статті є теоретичний аналіз деяких аспектів процесу підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до соціалізації дітей раннього віку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У межах нашої статті ми розглянемо ті аспекти підготовки майбутніх фахівців, які суттєво впливають на роботу з дітьми раннього та віку, особливо на процес їх соціалізації.

Вивчення процесу соціалізації є в центрі уваги сучасної педагогічної і психологічної науки. Різноманітність моделей залучення дитини до соціуму визначає необхідність формування активної життєвої позиції, яка забезпечить не тільки адаптацію в соціальному оточенні, але й можливість реалізації індивідуального потенціалу. Разом з тим процес соціалізації складний і можливо його розглядати в різних аспектах.

Поняття «соціалізація» у більш широкому сенсі уявляє собою процес входження в соціальну дійсність крізь розвиток психіки і особистості дитини раннього віку. На думку Г. Андреевої, соціалізація – це двосторонній процес, що включає в себе, з одного боку, засвоєння людиною соціального досвіду завдяки поступовому вступу в систему соціальних зв'язків, а з іншого реалізація цієї системи за рахунок активної діяльності, активного включення в соціальне середовище (Андреева, 1999). Соціалізація як процес засвоєння загальних (типових) проявів соціальної дійсності, інтеріоризації стосовно універсальних соціальних норм, правил і вимог розгортається в індивідуальних варіантах розвитку особистості. Первинна соціалізація дитини відбувається через перше

засвоєння нормативної поведінки, а потім формування власної позиції щодо ставлення до вимог суспільства через їх переоцінку та розуміння.

Групова соціалізація дитини раннього і дошкільного віку в умовах освітнього закладу є основою формування її соціометричного статусу і становлення деяких сторін соціальної ідентичності, як оцінка однолітка, образ Я в групі та інші нові ролі.

Сучасні діти вже з раннього віку живуть у динамічному середовищі, яке постійно розвивається. Їхніми характерними рисами стають – висока емоційна чутливість, розумова активність і обізнаність у більшості доступних сфер оточуючої дійсності; неврівноваженість нервової системи; незадовільний стан здоров'я, відмінності у ціннісних орієнтаціях. Тому сьогодні вкрай необхідно привести у відповідність до нових стандартів розвитку дитини професійну діяльність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, які будуть здатні до реалізації завдань креативного, творчого розвитку сучасної дитини. За свідченням сучасних психологів (І. Бех, О. Кононко, С. Ладивір, Т. Піроженко, О. Хартман) та педагогів (Н. Гавриш, О. Рейпольська) відбулися суттєві зміни в особистості нинішньої дитини на ранніх етапах соціалізації. Сучасні діти не схожі на дітей середини ХХ століття: розширився діапазон відмінностей малюків у мисленні, мовленні, процесах запам'ятовування і переробки інформації тобто їх процес соціалізації більш динамічний і продуктивний. Все це вимагає від майбутніх вихователів вміння знаходити нові шляхи щодо стимулювання розвитку дітей в групах раннього віку, індивідуалізації та диференціації, ефективної соціалізації.

Майбутнім вихователям потрібно знати, що дитинство, починаючи з раннього віку, на думку О. Леонтьєва, є початком фактичного становлення особистості, розвитку активності як чинника світопізнання, засвоєння соціального досвіду поколінь, видів і способів практичної діяльності. Саме завдяки віковим особливостям цього вікового періоду – емоційній чутливості дітей, допитливості, здатності до наслідування – створюються сприятливі умови для формування особистості (Леонтьєв, 1983). Відомо, що в ранньому віці починає складатися важливе особистісне утворення – базисна довіра до світу (Еріксон, 1996) та уявлення дитини раннього дошкільного віку про надійність дорослих, емоційна близькість з ними. Завдяки цьому у малечі формується відкритість до соціальних впливів, готовність сприймати інших людей. Сьогодні заклад дошкільної освіти перестає бути «школою для маленьких» і поступово перетворюється на «інститут соціалізації», основне призначення якого – бути посередником між дитиною дошкільного віку як мікрокосмом і широким світом як макрокосмом, у який їй належить гармонійно увійти, визначити в ньому своє місце, налагодити продуктивні стосунки з новим колом людей, почуватися тут компетентною, життєрадісною (Кононко, 2018). Кожен дошкільник, збагачуючи себе традиціями, нормами і способами співволодіння з важкими ситуаціями, які сформовані дитячим співтовариством, проживає повноцінний дитячий досвід. Саме це дозволяє йому легко входити у взаємодію з однолітками і розуміти будову життя (формувати картину світу), у відповідності зі своїм віком. М. Осоріна виділяє три головних чинники, що визначають формування дитиною раннього і дошкільного віку певного світосприйняття в процесі дорослішання: 1) вплив «дорослої культури», активними провідниками якої є спочатку батьки, а

потім й інші вихователі; 2) особисті зусилля самої дитини, що виявляються в різних видах її інтелектуально-творчої діяльності; 3) вплив дитячої субкультури, традиції якої передаються з покоління в покоління дітей і значимі в розумінні малюками того, як освоїти навколишній світ (Осоріна, 2004).

У реаліях сьогодення в Україні розвиваються науково-практичні освітні напрями, в основі яких – європейський досвід вільного розвитку дитини раннього та дошкільного віку. На підставі означеного пояснюється звернення до розгляду проблеми соціалізації дітей у зарубіжних системних педагогічних технологіях М. Монтесорі, С. Френе, Р. Штайнера, О. Декролі, які виникли на початку ХХ століття, ґрунтуються на ідеях раннього соціалізаційного процесу, вільного виховання, прагнення дати дітям-дошкільникам можливість досягнути соціальної ідентичності. Учені визначають дитинство як самоцінність, як особливо важливий період життя особи для становлення її як особистості; у їхніх концепціях прослідковується потреба в пошуку нових механізмів сприяння успішному соціалізаційному процесу на початкових етапах життя; намагання вирішити проблему «дитина-дошкільник і суспільство»; переконання, що освіту необхідно зробити фактором соціального прогресу (Івах, 2014).

Сьогодні соціальний розвиток дитини раннього і дошкільного віку є процесом поступового входження в нове соціальне середовище, під час якого доводиться послідовно долати різні фази свого становлення як соціальної істоти: 1) на першій фазі дитина раннього і дошкільного віку засвоює різноманітні соціальні ролі (статеві, сімейні, громадянські; засвоює соціальні норми і культурні цінності, оволодіває відповідними формами і способами діяльності. Він реалізує об'єктивну необхідність проявити типову, характерну для більшості людей поведінку, намагається «бути, як усі». Це – фаза адаптації дитини раннього віку до соціуму, період втрати певних індивідуальних рис заради входження у бажану соціальну групу; 2) друга фаза породжується загостреною суперечністю між досягнутим малюком результатом адаптації і незадоволеною потребою проявити свою індивідуальність, виділитися з-поміж інших, проявити власне «Я» і зберегти своє обличчя, своєрідність, не розчинитися в соціальній групі; 3) на третій фазі відбувається інтеграція дитини раннього і дошкільного віку з групою ровесників: особистість дитини, що розвивається, прагне проявити індивідуальні якості, які відповідають груповим інтересам і водночас засвідчують її особистий внесок як члена колективу в загальну справу; завдяки трансформації «Я» у «Ми» відбувається зростання соціальної групи як спільності взагалі і кожного її члена зокрема (Гавриш, 2004). У дитини раннього віку переважають процеси пристосування і типізації, оскільки основним завданням є збагачення соціального досвіду. У старшому дошкільному віці на фоні цих процесів усе більшого значення набуває прагнення дитини дошкільного віку проявити самостійність, відстояти власну думку, прийняти самостійне рішення, зберегти власне обличчя в групі ровесників. Якщо в житті дітей раннього віку зміст, форми, інтенсивність, тривалість взаємодії з ним визначали переважно дорослі люди (здебільшого рідні та близькі дитини), то старший дошкільник сам, відокремивши власне «Я», дедалі активніше вступає в контакт, ініціює взаємодію, вибірково ставиться до налагодження спільної діяльності (Беленька, 2009).

Дитина раннього і дошкільного віку може виявитися жертвою соціалізаційного процесу, якщо в процесі адаптації до суспільних вимог атрофується здатність протистояти негативним, руйнівним (для здоров'я, самопочуття, настрою) впливам соціального довкілля. Надмірно конформна дитина (яка розчинилася в соціумі, повністю залежна від думок, оцінок, розпоряджень інших людей) та дитина з проявами девіацій (неадаптована до суспільства, з відхиленнями у поведінці, схильна до асоціальних вчинків – агресії, сварок, образ, фізичного тиску на інших, тютюнопаління, жебрацтва тощо) – типові жертви соціалізаційного процесу. Результатом соціалізаційного процесу дитини раннього і потім дошкільного віку є соціалізованість – сформованість у загальному вигляді рис і соціальних якостей, які дають їй змогу почуватися комфортно серед людей, орієнтуватися в людському довкіллі, вибірково ставитися до нього, визначатися зі своїми пріоритетами та статусом. До характеристик особистості дошкільника, які засвідчують успішну соціалізацію, відносять: –здатність дитини дошкільного віку проявляти гнучкість, змінювати свої ціннісні орієнтації, якщо це доцільно; –уміння дошкільника збалансовувати власні інтереси і без переваг деяким з них; – не лише орієнтація дошкільника на конкретні вимоги, а й розуміння елементарних моральних цінностей. Сучасні вчені Л. Артемова, А. Богуш, О. Савченко наголошують на необхідності визнати активними суб'єктами виховного процесу не тільки особистість дитини раннього і дошкільного віку, але і педагога, і батьків, і суспільство в цілому. Для ефективного соціалізаційного процесу підростаючого покоління необхідна узгодженість між сім'єю і соціальним довкіллям. Важливою умовою цієї узгодженості є наявність спільної системи цінностей. Саме вона становить зміст соціалізаційного процесу дитини дошкільного віку в сім'ї та у школі, визначаючи ефективність їх взаємодії у національному вихованні (Богуш, 2006).

Зрозуміло, що соціалізаційний процес в групах раннього віку не такий простий, так як унікальність цього періоду порівняно з подальшими віковими етапами становлення особистості полягає в тому, що він є своєрідним підґрунтям для загального розвитку дитини. До того ж в ранньому віці формуються не лише ті риси психіки, які взагалі характеризують поведінку дитини, її ставлення до довкілля, а й такі, що проєктуються на майбутнє і виявляються у важливих психологічних новоутвореннях. Науковці визначають низку особливостей означеного періоду. Насамперед, це інтенсивний темп як фізичного, так і нервово-психічного розвитку. Починаючи з трьох років малюк має володіти всіма основними рухами (ходінням, бігом, повзанням), мовленням, навчається діяти з предметами, набуває певної самостійності та намагається її відстоювати. Проте через вікову морфологічну та функціональну незрілість організму розвиток відбувається на несприятливому фоні (нерівномірність, лабільність розвитку). Проте дитина залишається надзвичайно вразливою стосовно нервової системи, психіки, вищої нервової діяльності. Зберігається неврівноваженість основних нервових процесів, характерна для раннього періоду розвитку: процеси збудження превалюють над гальмуванням. У ранньому і молодшому дошкільному віці особливості дитини, як і раніше, значною мірою зумовлюються станом її здоров'я. Фізично повноцінні діти не тільки менше хворіють, але й краще розвинені психічно: при тривалому

захворюванні малюки втрачають набуті вміння, мовленнєві і рухові навички. Незначні порушення стану здоров'я дитини впливають на її емоційну сферу (О. Богініч, М. Єфіменко, О. Кочерга, І. Макаренко та інші). Дитина трьох років починає відчувати себе в певному сенсі людиною, незалежною від дорослого. Спостерігається суперечність: з одного боку – малюк ще залежить від допомоги та підтримки дорослого, з іншого – отримуючи її, він роздратовується, відстоює власні самостійні спроби. Саме так на цьому віковому етапі розвивається самостійність дитини, з'являється форма «Я сам» (Богініч, 2009). Отже, виникає тенденція до самостійної діяльності, дорослі вперше розкриваються, виступають як носії зразків дій і стосунків у навколишньому світі. Названі особливості розвитку в ранньому віці мають виняткове значення для становлення дитини як особистості, формування її первинного соціального досвіду, ставлення до світу і самої себе.

Ми розглянули процес соціалізації дитлахів та особливості їх психологічного розвитку, щоб зрозуміти, яким чином відбудовувати роботу з підготовки фахівців дошкільної освіти, яким чином планувати процес навчання студентів, і володіння якими технологіями допоможе вихователям урізноманітнити процес соціалізації дітей раннього віку в умовах ЗДО.

Незважаючи на це, пригадаємо, що К. Ушинський убачав головним завданням виховання дитлахів – це «спрямування почуттів дитини», які «розгортаються» «під прямим впливом людської особистості», особистості педагога розумного, доброзичливого, веселого, дотепного, гуманного, який своїми привітністю й манерою спілкування наближає дітей до себе. Великий педагог порівнював вихователя з «плідним промінням сонця для молодої душі, якого нічим замінити не можна» (Ушинський, 1983.). У процесі подальшого аналізу педагогічної літератури ми розглянемо вимоги до майбутнього вихователя, який впливатиме на процес соціалізації дітей раннього віку.

Система фахової підготовки майбутніх вихователів являє собою цілісний комплекс структурних елементів, що перебувають між собою у певних зв'язках і стосунках, взаємодіють один з одним і утворюють цілісну єдність. На нашу думку, професійне становлення майбутнього вихователя в процесі його підготовки у вищій школі передбачає не тільки оволодіння певною сукупністю знань, умінь, навичок, але і його особистісне самовдосконалення, активізацію професійної позиції, виховання таких якостей, як комунікативність, тактовність, критичність тощо. Зазначимо, що чинником успішності його професійної діяльності виявляється сформованість, цілісність його особистості. Рівень підготовки майбутнього вихователя до роботи в групі раннього віку визначається сформованістю необхідних знань, умінь і навичок. В цілісному педагогічному процесі як складній, динамічній системі, в основі якої лежить педагогічна діяльність, органічно поєднується навчання, виховання, розвиток і соціалізація вихованців. Для успішної діяльності в групах раннього віку вихователь дошкільного закладу має оволодіти певною сукупністю соціалізаційних знань і умінь, виховувати в собі позитивні особистісні якості. Єдність і взаємодія їх є передумовою ефективної реалізації професійних функцій вихователя дошкільного закладу, серед яких виокремлюють: *гностично-дослідницьку*, яка має на меті вивчення індивідуально-особистісних особливостей дітей; збір і аналіз фактів їхньої поведінки, встановлення причин і

наслідків учинків вихованців; проектування розвитку особистості кожної дитини і дитячого колективу загалом; виховну, що реалізується в розробленні та здійсненні змісту виховання і навчання, відборі нових форм і методів щодо формування у дитини ставлення до природи, навколишнього світу, інших людей і себе, інтересу та культури пізнання; конструкторсько-організаційну, яка спрямована на організацію педагогічного процесу в групах раннього віку; використання нових форм, які забезпечують ефективний розвиток дітей; моделювання і керівництво різними видами їхньої діяльності; педагогічне управління їхньою поведінкою й активністю; діагностичну, котра полягає у визначенні рівня розвитку дітей, стану педагогічного процесу, завдань освітньо-виховної роботи з дітьми і батьками, підсумків власної педагогічної роботи та їх відповідності вимогам часу; використанні корегуючих методик; *координуючу*, що забезпечує єдність роботи дошкільного навчального закладу і сім'ї щодо створення повноцінного потенціалу виховного середовища, сприятливого для становлення самостійної, творчої особистості дитини; використання педагогічно доцільних форм роботи з батьками.

Для успішного здійснення педагогічної діяльності вихователь оволодіває теоретичними знаннями, вивчаючи фахові навчальні дисципліни. Одночасно йому необхідно опановувати засади, які на загальнотеоретичному рівні розкривають мету, завдання, принципи, зміст виховання і навчання дітей, а також оптимальні умови, форми, методи і засоби здійснення навчально-виховного процесу, організації ігор, інтелектуальної та фізичної праці, художньої творчості, облаштування простору життєдіяльності дітей. Як наголошує Т. Поніманська, особистісноорієнтована модель освіти пред'являє вихователю високі вимоги до його особистісного, професійного розвитку, комунікативних умінь і навичок, особливо до уміння бути активним учасником особистісно-орієнтованого спілкування. Для досягнення високих результатів у вихованні педагог має володіти певними особистісними якостями: – здатність до рефлексії (усвідомлення суб'єктом того, як його сприймає суб'єкт по спілкуванню) і контролю результатів педагогічної діяльності, співробітництва з дитиною на засадах гуманізму, розвитку її особистості; – здатність виявляти і враховувати інтереси дітей, їхнє право на повагу, емоційно і морально підтримувати їх, прагнення до емоційної близькості у спілкуванні з ними, уміння спрямовувати його на забезпечення психологічного комфорту і своєчасного розвитку особистості; – постійна налаштованість на розширення знань, самонавчання і самовиховання для вдосконалення своєї педагогічної майстерності. Сучасні реалії орієнтують на спеціальну підготовку вихователя як гуманістично зорієнтованої особистості, здатної оперативно реагувати на динаміку соціально-економічних процесів, умов власної професійної діяльності, розробляти і впроваджувати нові технології у процес навчання і виховання (Поніманська, 2004). Педагогічна діяльність вихователя дошкільного навчального закладу має багато загального з роботою вчителя, разом з тим його специфіка обумовлена віковими особливостями дітей дошкільного віку. Вихователь не стільки навчає, скільки керує ігровою, трудовою, художньою і іншими видами діяльності дітей. Проблеми професійної діяльності вихователя дитячої дошкільної установи, її специфіка, зміст вивчалися в роботах В. Логинової, Л. Поздняк, Л. Семушиної. Серед найважливіших функцій

вихователя дошкільної установи, В. Логинова виділяє діагностичну функцію, що дозволяє визначати стан виховуваних і педагогічного процесу; конструктивно-організаторську, направлену на організацію педагогічного процесу; комунікативну, таку, що виявляється в стилі взаємин вихователя з дітьми, координує, направлену на об'єднання і узгодження педагогічних дій на дитину, тобто ті функції, які необхідні для здійснення визначеної мети.

Але, хотілось би зазначити, що всі ці функції будуть впливати на якість професійної діяльності вихователя у разі стійкої емоційної сфери особистості педагога. Пригадаємо послідовні погляди В. Сухомлинського, який одним з перших всебічно розглядає емоційну сферу як учителя, так і учня. Наш аналіз творів педагога дозволяє визначити характерні її ознаки, а саме: «емоційність натури», тобто «справжній вихователь – завжди людина емоційна», «людина широкого емоційного діапазону, тонкості емоцій»; щирість переживань; співпереживання – «відчування духовного світу кожної дитини, розуміння порухів дитячого серця», «вміння настроїтись на звучання музики» дитини; «внутрішня емоційна самодисципліна» – здатність керувати своїми емоціями, емоціогенними ситуаціями, щоденними і щогодинними збудженнями, які «висотують серце», бути володарем бажань і свідомо їх обмежувати; психологічна грамотність, яка виявляється в емоційному самопізнанні, знанні загальної та вікової психології емоцій, динаміки їхнього перебігу, взаємозв'язку й взаємовпливу, знання прийомів керування емоційно-психологічними станами; оптимізм вчителя – емоційно-позитивний погляд на дитину, віра в неї (Сухомлинський, 1977).

Дитина раннього віку потребує більше уваги, тепла і любові від вихователя, ніж старші діти. Любов до дитини раннього віку це системоутворювальний початок до спільної, партнерської взаємодії. На думку науковців «сердечна увага» як «око душі», яке не дозволяє схибити.

Любов до дитини породжує віру в неї, оптимізм, чутливість, багатство переживань, в тому числі й педагогічно спрямованих. Широкий спектр емоцій та почуттів різної модальності, інтенсивності послуговує гнучкості емоційної поведінки, емоційній виразності та емоційній стійкості будь якої дитини. Тому головним, ми вбачаємо, сформувати у майбутніх вихователів ті компетентності, які допоможуть педагогу вибудовувати свою взаємодію з дітьми раннього віку на підставі емоційної саморегуляції та самоконтролю. До того ж, вихователь у групах раннього віку має усвідомлювати власну відповідальність за створення емоційно комфортного середовища, яке забезпечить гармонійну узгодженість в процесі спілкування та ефективної життєдіяльності малюків.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Обмеженість об'єму статті не дозволяє нам зупинитися більш конкретно на цьому аспекті, але в подальшому ми більш докладно розглянемо цей напрям роботи майбутнього фахівця дошкільної освіти. Варто ще раз наголосити на зміні акцентів в підготовці вихователів до роботи з дітьми раннього віку – з рефлексії на любов: «Любов є єдиним засобом зрозуміти іншу людину в глибинній сутності його особистості...» (В. Франкл). Тому в подальшому будемо намагатися дослідити саме емоційну та чуттєву складову фахової підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, яка має слугувати пріоритетом в роботі з дітьми раннього віку.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Андреева Г. М. (1997). Социальная психология. Москва: Аспект Пресс, 376 с.

Богуш А. М., Варяниця Л. О., Гавриш Н. В., Курінна С. М. (2006). Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : монографія / за заг. ред. Гавриш Н. В. Луганськ : Альма-матер, 368 с.

Івах С. М., Паласевич І. Л. (2014). Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти під час проходження педагогічної практики. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Вип. XXXVII. С. 139–144.

Кононко О. Л. (2018). Психолого-педагогічні аспекти розвитку дитини раннього віку: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. В. Гоголя, 255 с.

Леонтьев А. Н. (1983). Избранные психологические произведения. Москва, Т. 1.

Осорина М. В. (2004). Секретный мир детей в пространстве мира взрослых. Изд.3. СПб: «Речь», 276 с.

Беленька Г. В., Богініч О. Л., Борисова З. Н. (2009). Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / за заг ред. І. І. Загарницької. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 317 с.

Поніманська Т. І. (2004). Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти. Київ, 456 с.

Сухомлинський А. А. (1977). Вибрані твори: В 5-ти т. Т. 3. Київ : Радянська школа.

Ушинский К. Д. (1983). Вибрані педагогічні твори: у 2 т. Т. 1 : Теоретичні проблеми педагогіки. Київ : Рад. шк., 488 с.

Эриксон Эрик Г. (1996). Детство и общество. СПб.

REFERENCES

Andreeva, G. M. (1997). Social psychology. Moskva: Aspekt Press.

Bohush, A. M., Varyanytsia, L. O., Havrysh, N. V., & Kurinna, S. M. (2006). Children and society: Peculiarities of socialization of children of preschool and junior school age: monograph. N. V. Havrysh (Ed.). Luhansk: Alma-mater.

Ivakh, S. M., & Palasevych, I. L. (2014). Formation of professional competence of future specialists of preschool education during pedagogical practice. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky*, XXXVII, 139–144.

Kononko, O. L. (2018). Psychological and pedagogical aspects of early childhood development: manual. Nizhyn: NDU im. M. V. Hoholia.

Leontev, A. N. (1983). Selected psychological works. Vol. 1. Moskva.

Osorina, M. V. (2004). The secret world of children in the space of the world of adults. Ed. 3. Sankt-Peterburg: «Rech».

Training the educator for the development of the child's personality in preschool age: a monograph. (2009). H. V. Bieliienka, O. L. Bohinich, Z. N. Borysova et al. I. I. Zaharnytska. (Ed.). Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova.

Ponimanska, T. I. (2004). Training of pedagogical staff for the preschool education system. Kyiv.

Sukhomlynskyi, A. A. (1977). Selected works: In 5 volumes. Vol. 3. Kyiv: Radianska shkola.

Ushinskii, K. D. (1983). Selected pedagogical works: In 2 volumes. Vol. 1. Kyiv: Radianska shkola.

Erikson, Erik G. (1996). Childhood and society. Sankt-Peterburg.

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито деякі теоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до ефективної соціалізації дітей раннього віку. Проаналізовано соціалізаційний процес дітей раннього віку, виголошено особливості соціального розвитку малят. Ґрунтовно розкрито фази соціального становлення особистості. Визначено соціалізованість як результат соціального розвитку дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти. Приділено увагу характеристиці сучасної дитини раннього віку, виокремлено зміни, які відбулись в особистості сучасної дитини. Акцентовано увагу на ролі освітнього закладу дітей раннього віку. Зосереджено увагу на системній фаховій підготовці вихователів дітей раннього віку. Виокремлено передумови ефективної реалізації професійних функцій вихователя дошкільного закладу, серед яких виокремлюють: гностично-дослідницьку, виховну, конструкторсько-організаційну, координуючу. Наголошено окремо на діагностичній функції вихователя, що дозволяє визначати стан виховуваних і педагогічного процесу; конструктивно-організаторську, спрямовану на організацію педагогічного процесу; комунікативну. Особливої уваги приділено емоційній сфері вихователя, яка допоможе педагогу вибудувати свою взаємодію з дітьми раннього віку на підставі емоційної саморегуляції та самоконтролю. До того ж, наголошено, що вихователь у групах раннього віку має усвідомлювати власну відповідальність за створення емоційно комфортного середовища, яке забезпечить гармонійну узгодженість в процесі спілкування та ефективної життєдіяльності малюків.

Ключові слова: діти раннього віку, соціалізація, підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти, функції вихователя дошкільного закладу.